

MØLLERS HAVE

PINDSVIN TIL TÆLLING?

PETER FRIIS MØLLER

Pindsvinet er uden tvivl et af de mest populære vilde pattedyr i haverne og strides givetvis med det ligeledes meget folkekære egern om at stå øverst på »nutethedsranglisten«. Egernet kan dog tirre visse haveejere ved eksempelvis at snuppe valnødder, plyndre hasselbuske, afbide knopper og æde af fuglefoderet. Mig bekendt er der ingen lignende klagemål over pindsvinet; alle glæder sig over at møde dette dyr, ikke mindst haveyrkerne, når det snøftende og højt smaskende rydder ud i bestanden af snegle. Det var vist kun visse skytter og jægere i 18-1900-tallet, der hadede dette dyr, som de så som en trussel mod deres elskede fasaner. De bekæmpede det – ligesom blandt andet ørne, glenter, grævlinger og katte – og kændgjorde stolt resultatet af deres indsats på godset i liser over nedlagt, henholdsvis »skadeligt« og »nyttigt« vildd. Dansk Jagt-tidende. Pindsvinejagten sluttede formelt med Jagtloven af 1967, der totalfredede blandt andet pindsvinet.

I nutiden er der næppe nogen, der bevidst vil skade et pindsvin. Det sker til gengæld ubevidst, men massivt i trafikken, hvor titusindvis af pindsvin omkommer hvert år, hvad man alt for ofte ser fladtaste eksempler på langs vejene.

Gennem flere årtier er der dokumenteret eller set tegn på tilbagegange i pindsvinbestanden i det meste af Europa. Atlasprojektet om Danmarks pattedyr, der løb af stablen i 2000-2005, viste godt nok, at pindsvinet var udbredt over

TILBAGEGANG

■ Haverne er nogle af de bedste levesteder for pindsvin i Danmark, og det er ret let at tilgodese dem i selv en lille have. Hvis der ellers er nogen tilbage.

hele landet, selv på små øer som Anholt, Saltholm og Ert-holmene, hvor forekomsten dog skyldes menneskers udsættninger af ofte ret få individer. Og også i Danmark kan flere bevidne en overvejende negativ udvikling for denne art. Eksempelvis var der op mod årtusindskiftet ynglende og overvintrende pindsvin her i haven hvert år. Men siden forsvandt de for-nøjelige dyr – også selvom haven er giftfri, rig på leveste-der, kvas- og bladdyngler, og har et rigt udbud af insekter, larver, snegle og orme. Pind-svinet har ikke siden formået

at genetablere sig i området. Det er tydeligvis svært for pindsvin – og mange andre ikkeflyvende og -svømmende mindre dyr at vandre på tværs i landskabet. Vort land er jo desværre spundet ind i et stadig tættere spind af veje og andre spæringer og i øvrigt domineret af golde arealer, hvor gift og gyllelandbruget hersker, og som er helt uegnet som levested for pindsvin – og de fleste andre organismer.

Pindsvinets klassiske forsvar, hvor det ruller sig sammen og lader de stikkende pigge stritte afværgende i alle retnin-ger, kommer til kort over for fødemangel, sygdomme, para-sitter, forgiftninger, natak-tive robotplænelkipper og i sær-deleshed den allestedsnærværende, kværnende biltrafik. Isolation og indavl forværrer situationen, og lokalt følger stor hornugle, der har specialiseret sig i at fange, bælg og æde pindsvin, sig tilmed også til trusselsbilledet.

SELVOM PINDSVINET nok er kendt af alle, har der længe været store huller i vores viden om dyret, men for nylig gav Det Danske Pindsvineprojekt i 2016-19 os helt ny og aktuel viden om det populære dyr – ud over en ph.d.-grad og det folkelige tilnavn Dr. pindsvin til projektets koordinator, bio-logen Sophie Lund Rasmussen. Undersøgelserne gav blandt andet indblik i alderssammensætning, sundhedstilstand og genetiske forhold – herunder et betænkeligt omfang af ind-avl. Der er dog stadig meget, som vi ikke ved om dette ellers så velkendte dyr, blandt andet om dets aktuelle forekomst i Danmark. Derfor har Verdensnaturfonden (WWF) i samar-bejde med Dr. pindsvin og med hjælp fra befolkningen i 2023 indledt en kortlægning og overvågning af pindsvine-bestanden i Danmark gennem årlige optællinger. Den før-ste nationale pindsvineoptælling fandt sted i august 2023. Omkring 15.000 personer deltog i registreringerne, og i alt blev der indmeldt 33.523 levende og døde pindsvin, fordelt over hele landet. Derudover var der 2.984 tilbagemeldinger om resultatet af eftersøgning. Næppe alle, men mange af de sidstnævnte er givetvis udtryk for, at der ikke længere lever pindsvin i området.

Næste optælling finder sted i morgen, lørdag den 10. august. Igen kan alle deltage, også haveløse. Man kan tælle i egen have eller i et udvalgt område, eksempelvis i sit nabo-lag. I alle tilfælde gælder det om at registrere alle de pind-svin, såvel levende som døde, der observeres – og melde resultaterne tilbage på danmarkspindsvin.dk. Det gælder også, selvom man slet ingen ser.

Pindsvin er overvejende natak-tive og kommer som regel først frem efter solnedgang, men i dagtimerne vil man i de naver og områder, der bebos eller besøges af pindsvin, som regel kunne se spor af deres natlige færden i form af dyre-nes tre-fire centimeter lange og en centimeter tykke ekskre-menter, der oftest er sorte og glinser af billerester.

Haverne er nogle af de bedste levesteder for pindsvin i Danmark, og det er ret let at tilgodese dem i selv en lille have. Hvis der ellers er nogen tilbage.

ILLUSTRATION: PETER WANDEL

REPARATØR ■ Som barn skar Gudrun Hasle i sig selv, som 44-årig syr hun kroppen sammen igen – med lyserød tråd og kædesting. Weekendavisen mødte billedkunstneren i systuen.

Ét sting ad gangen

9. august 2024 Weekendavisen Sektion 3 (KULTUR) Side 8 ANNA RAABY RAVN... 2484 ord Id: ea580878

ANNA RAABY RAVN

INTERVIEW

S toffet skal helst være brugt, forklarer Gudrun Hasle. Hun rykker to-tre-fire bunker rundt i arbejdsværelset på anden sal i hjemmet i Odense. Fra arbejdsbordet til reolen til den flettede kurv i hjørnet. Det gør ingen synlig forskel, der er bunker af stof overalt. Og af skitse-bøger, akvareller med mælkebøt-ter og børnetegninger, udklippede duer i blåt papir og huskesedler, i hjørnet står et fiskenet. Fra vinduet over arbejdsbordet er der udsigt ud over haven, helt ned til hønsegården.

Bunkerne af stof vokser og vokser, for Gudrun Hasle er altid på udkig efter nye, gamle lagener. De har en aura af liv – af mareridt og søvnløshed, af total ro, fantastisk eller rædsom sex. De er *mærket* af de mennesker og kroppe, der har ligget på dem. Og hun vil gerne have alle historierne med.

»Og så er lagnerne ligetil at sy i,« tilføjer den 44-årige billedkunstner og folder et af sine igangværende projek-ter, et af sine såkaldte *kropsværker*, ud.

En mørkeblå silhuet af en krop – af Gudrun Hasles krop – er syet fast på et af de brugte lagener med sarte, lyserøde sting. Tusindvis af kædesting i forskellige blå-grønne nuancer fylder dele af kroppen ud – som vand, der løber igennem mørkeblåt kød. »Det er endnu ikke færdigt,« påpeger Gudrun Hasle og holder tekstilkrop-pen op foran sig – med forsiden væk fra sig selv.

»Bagsiden er et vække red,« konstaterer hun. »Generelt er mine bagsider enhver kunsthåndværkers værste mare-ridt,« ler hun. Håret er samlet i en knold på størrelse med en bordtennisbold på toppen af hovedet, og der er noget ved hendes smil, lidt drilsk eller trodsigt, der får mig til at tænke på Tove Janssons Lille My.

Fejl er dyd for Gudrun Hasle. Som kunstner er hun inter-esseret i alt det, der er uperfekt, grimt, fejlfyldt, skamfuldt og for meget. Hun arbejder især i tekstiler, med broderi og vægtæpper, og det er hendes eget liv og krop, der er udgangs-punktet. Gudrun Hasles ar, følelser og tanker sys ind i de blå kroppe af stof, i lagnerne. Teksterne, der ofte også er en del af værkerne, er fyldt med stavfejl, for Gudrun Hasle er ordblind og staver efter lyd. Med sit helt eget sprog.

Gudrun Hasle finder et andet kropsværk frem, »MELEM TID,« der om et par måneder indgår i efterårsudstillin-gen på Trapholt. Det forestiller en asymmetrisk, beige kvindekrop, der bløder fra sit skød. Fødderne står i en blodpøl, der hænger en tordensky i kvindens hoved, mens maven er dækket af tekst i hvidlige, næsten usynlige sting:

JEG ER HÆMLIG MENS JEG PANIKER OG PRØVER AT TØRE BLODE OP FØRST TROR JEG AT AT JEG HAR STRAS VÆR MÅNED FORBLØDER JEG VÆR MÅNED ER DET OVERSTÅDE VÆR MÅNED GLÆMMER JEG DET.»

Gudrun Hasle rynker genert på næsen og retter lidt på

sin lyseblå skjorte, mens jeg betragter værket. I knap 20 år har hun sat sin egen krop i scene – på museer, galle-ri-vægge og diverse udstillingssteder. Hun har igen og igen nedfældet sin livshistorie med grove penselstrøg og blå maling på gulve, vægge og lofter rundtomkring i Dan-mark. Det er en historie, der handler om at være menne-ske, men også om at være særligt udsat. Om psykiatriske indlæggelser, et bosted, om udiagnosticeret ordblindhed, hjernescanninger og intelligenstag, om selvskade og selv-mordsforsøg. Og senere også om graviditet, moderskab og afgrundsdyb kærlighed. Alt det, der er en del af Gud-run Hasles historie.

»Det er ikke længere smertefuldt at tale om alt det svære. Jeg blev indlagt på et af psykiatriens ungeafsnit som 14-årig, så jeg har altså talt rigtig-riktig meget om den del af mit liv. Jeg har jo gennemført tusindvis af terapitimer efterhånden. Jeg ved, det er voldsom læsning for andre, men for mig er det jo bare ... en del af mit liv,« siger hun.

»Sådan føles det der dog ikke helt,« Gudrun Hasle peger på det blødende skød i kropsværket, vi betragter. »Det dér føles faktisk ret ... pinligt. Overgangsalderen er for mig – og for ret mange – stadig noget skamfuldt, noget alt for privat. Jeg spurgte min mor om hen-des oplevelse af perioden, af overgangs-alderen. Og hun kunne ikke fortælle mig om det, for hun kunne ikke huske det. Det var ikke noget, kvinder talte om, men noget, de gemte væk – også for sig selv. Det gav mig lyst til at bide pinligheden i mig og lave et kropsværk om netop peri-menopause (den tidlige overgangsalder, *red.*), som jeg oplever den. Jeg vil rigtig gerne sy i alt det, der føles lidt for privat, lidt for ulækkert eller skamfuldt.«

VÆGGENE I STUEN nedenunder er dæk-ke af akvareller af Gudrun Hasles mor-mor, Birthe Lund. Hun var billedkunstlæ-der, hendes morfar var forfatteren Thor-kild Hansen, og deres hjem var, fortæller Gudrun Hasle og åbner terrassedøren ud til haven, et gemmest, et helle af krea-tivitet og kunstnerisk frisind. Med den ene hånd klør Gud-run Hasle hunden, der slumrer under havebordet, bag øret. Vi sætter os i haven, roserne er gigantiske. Bag ved os klukker et springvand i kinesisk plastic, der egentlig er ret grimt, men Gudrun Hasles børn elsker det.

»Hos min mormor og morfar havde det, jeg kunne finde ud af – at tegne, finde på, udtrykke mig i form – værdi. Som det eneste sted i min barndom, tror jeg. Jeg var fuld-stændig analfabet indtil 15-årsalderen. Jeg kunne ikke tage toget på egen hånd, jeg kunne ikke dechiffrere et vej-skilt eller den simpleste besked. Jeg talte og forstod ikke det sprog, der ligesom var – og er – det gældende sprog i samfundet, og min tid i skolen var én massiv ydmygelse. Jeg blev først diagnosticeret som ordblind som 18-årig – på eget initiativ. Indtil da var der ingen, der forstod, hvad der var galt med mig.«

Man slipper ikke af med fornemmelsen af at være uden-for, isoleret og besværlig, forklarer Gudrun Hasle. Den vok-ser ligesom ind i kroppen, ind i selvfølelsen, og Hasle væn-

nede sig til at arbejde benhårdt for at skjule sit handicap, for at kompensere for sin anderledeshed. Som der står på en af hendes litografier: »JEG ER HELLE TIDEN BANGE FOR AT MAN VIL OPELAG AT JEG IKKE VED NOGET.«

Som niårig forsøgte Gudrun Hasle for første gang at tage livet af sig selv. Hun drak en flaske neglelakfjerner, hun slugte pilleglas af vitaminpiller og panodiler. Fami-lien var i opløsning, hendes far var blevet delvist lam efter en sygdomsperiode i Bhutan, han boede i et halvt år på et genoptræningscenter, og der var ikke overskud eller plads til, at også datteren skulle bryde sammen.

»Det blev bedre, da jeg begyndte at skære i mig selv,« siger Gudrun Hasle med et drillende smil. Latteren er perlende og lys, hendes humor er kulsort.

»Det hjalp at gøre den indre smerte til en ydre, fysisk smerte, jeg kunne se. Og forstå. Det er jo en aflednings-manøvre, og det er en ekstrem destruktiv form for adfærd, men det hjalp – for jeg fik hjælp.«

Pludselig blev den smerte, der var helt uudholdelig og uforståelig for den unge Gudrun Hasle, ikke bare synlig og konkret for hende selv. Også hendes forældre kunne se den, også personalet på den ungdomspsykiatriske afdeling, hun blev indlagt på, kunne se den. Efter et års indlæggende blev Gudrun Hasle diagno-sticeret med borderline. Og på et tidspunkt – forløbet er, bemærker hun, en smule sløret og meget, meget langt – beslutter hun sig altså for at prøve at holde sig selv i live, at holde op med at prøve at dø.

»Det er jo ikke helt nemt, og det var eks-tremt smertefuldt at finde ud af, hvordan også jeg kunne finde en plads i verden. Det var fuldstændig afgørende for mit liv og mit velbefindende, at jeg i 2002 kom ind på kunstakademiet på Fyn,« siger Gud-run Hasle og holder øje med hønsene i haven. For nylig har de bygget et hegn rundt om køkkenhaven, ellers river de pir-kende dyr samtlige grøntsager op med rode.

»Og at jeg begyndte at brodere i brugte lagener,« tilføjer hun.

Jeg nævner, hvordan franske Louise Bourgeois på til-svarende vis lappede sit besværede forhold til sin afdøde mor ved at sy i hendes aflagte tøj. Og gøre klæderne til noget ... andet, noget håndgribeligt.

Gudrun Hasle nikker. – *For Bourgeois var arbejdet kunstnerisk, men også tera-peutisk: Hun reparerede noget, der var i stykker. Hun syede i stof, der ikke hang sammen. Og skabte ud af det en ny og kunstnerisk sammenhæng.*

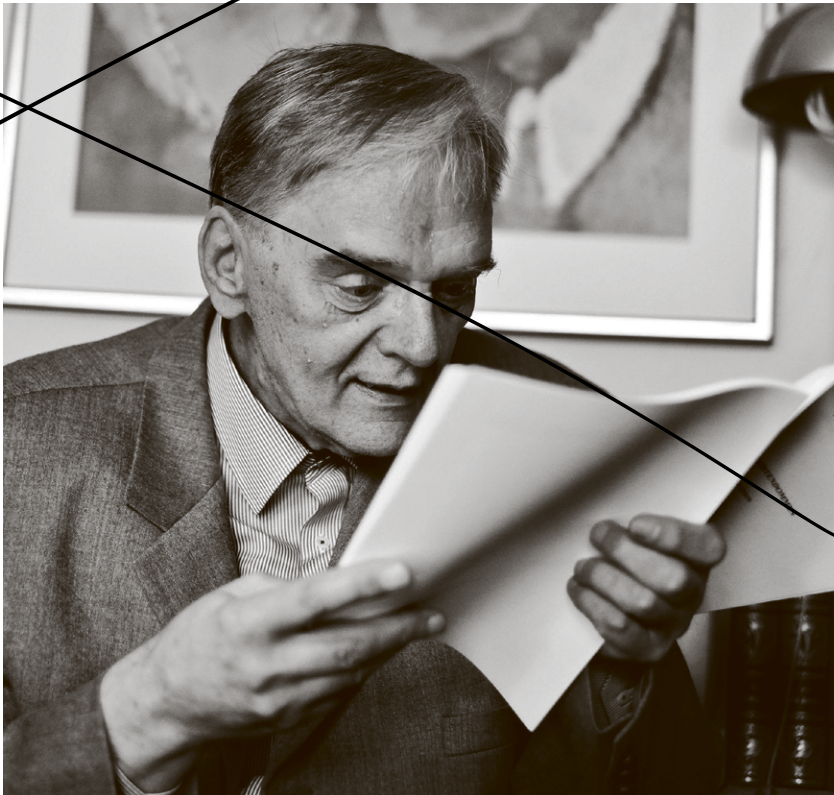
»Det er jo det, der er impulsen. Man kan sige, at jeg i dag forsøger at lappe den krop sammen, ét sting ad gan-gen, som jeg i min ungdom skar op.«

– *Du kommunikerer stadig gennem dine snit, dine sting.* »Som en slags hacking: Jeg har gjort mine indre sår, min sårbarhed og ordblindhed til min kunstneriske triumf! Jeg tjener penge på, at jeg staver som, ja, ingen andre. Og at jeg nogle gange går helt i stykker af angst og modløsh-ed. Jeg tror, det gælder for ret mange mennesker, at man har brug for at skabe noget konkret og håndgribeligt ud

BLÅ BOG

Gudrun Hasle (f. 1979) er uddannet billedkunstner og arbejder fortrinsvis med tekstilmaterialer. Livet som sådan er Hasles inspirationskilde og omdrejningspunkt.

En gudsbenådet tekstlæser. Foto: Adam Garff

NEKROLOG ■ Litteraturforsker og germanist Børge Kristiansen ændrede tilværelsen for sine elever.

En humanistisk pessimist

SØREN FAUTH

N atten mellem mandag den 30. og tirsdag den 31. juli gik min men-tor og bedste ven, Børge Kristian-sen, bort på et plejehjem i udkanten af München.

Forinden var han indlagt en måned på et sygehus i Neuperlach, tæt på den tre-værelseslejlighed, han boede i de sidste godt 15 år af sit liv, omgivet af sine elskede bøger (langt over 10.000) og sine 4.000 cd'er med klassisk musik. Jeg besøgte ham sid-ste gang få uger før hans indlæggelse, var med ham til undersøgelser på den klinik, hvor han var i behandling for en døvelsk kræftsygdom, og lærede, som i gamle dage på Carit Etlars Vej (Frederiksberg), gryde-stegt kylling med ris og flødesovs til ham. Under middagen gnæggede han frydefuldt med umiskendelig borgesk diktion: »Du er en fremragende kok.« Da jeg næste dag forlod hans lejlighed, faldt vi hinanden om halsen. Jeg græd, og Børge sagde: »Du er

min bedste ven.« Børge var også min bed-ste ven. Sådan var det, sådan er det.

Døden er definitiv, og jeg kæmper i disse dage en hård kamp mod kendsgernin-gerne, mod visheden om, at jeg ALDRIG mere kan ringe til ham, aldrig mere kan dele livets sorger og glæder med ham, at det en gang for alle er slut med at høre ham per telefon give et timelangt hand-lingsreferat af en roman, han netop har læst, at jeg aldrig mere skal skændes med ham om en af hans talrige idiosynkrati-ske Nietzsche-læsninger eller gå i rette med hans hårdnakkede påstand om, at man da sagtens kan tage Gud ud af lig-ningen i hele Kierkegaards forfatterskab. Han var en stædige rad, og når han først havde lagt sig fast på en fortolkning af livet og bøgerne, var han ikke til at rokke ud af stedet.

Børge var en original. En ener. Et uni-kum. En gudsbenådet tekstlæser. Han blev den mest afgørende person i mit liv, ja, det er ikke forkert at sige, at mødet med ham og hans undervisning i 1992 på KUA slog ned i mig som en åbenbaring. Jeg kommer

af det, der ellers bare er tungt og umuligt,« siger hun.
– *Flere og flere tyr til håndarbejde – strikning, broderi, hækling – for at finde ro. Er broderi også beroligende for dig?*

»Fuldstændig. Jeg har altid et værk – ofte de lidt mindre – med mig, jeg arbejder overalt. Broderi er jo traditionelt borgerskabets forsøg på at holde de unge kvinder i nogenlunde ro i deres ellers kedelige liv – og de ledige hænder på rette sted, ikke mindst.«

Gudrun Hasle fortæller med iver om tekstilernes historie – i hjemmet, i systuerne, i vikingetidens erobringstogter.

»Det var jo tekstilerne, der for alvor fik os ud i verden. Med særlige teknikker og sting fik skibene deres sejl, mens menneskerne fik de klæder og ekstra lag, der kunne beskytte deres kroppe i al slags vejr. Nogle gange glemmer vi, at tekstilerne og håndarbejdet faktisk spiller en fuldstændig afgørende rolle i vores liv, men også i verdenshistorien.«

– *Som en slags materialernes undervurderede omsorgsarbejder?*

»Præcis,« nikker Gudrun Hasle.

LIVET SOM SÅDAN er Gudrun Hasles primære inspirationskilde og omdrejningspunkt. Hendes motiver er et sammensurium af daglige situationer og slåskampe, groteske udsagn fra ens indre, værste kritiker, pinlige øjeblikke i besværlige kroppe. Hendes værker trækker også en hel del tråde til 1970ernes feministiske og kunstneriske praksis, og vi taler om nogle af de prominente kunstnere fra den generation, Kirsten Justesen, Kirsten Kristensen og Ursula Reuter Christiansen med flere, som Gudrun Hasle med egne ord »står på skuldrene af«.

Men så alligevel ikke helt.

Som 1970ernes frontløbere bruger også Gudrun Hasle sin egen (kvinde)krop og historie til at udvide en fælles horisont, også i Gudrun Hasles værker er det private et politisk anliggende. Også Gudrun Hasle insisterer i sine værker på, at også moderskab, amning og fødsler er almene erfaringer.

Men verden i dag er alligevel mere besværlig, mere tvedydig, end den forekom i 1970erne, siger hun.

»Mine forældre var glødende kommunister, og jeg er opflasket med, at kunst altid skal have folket for øje. Kunsten skal interessere sig for dem, der betragter den. Den skal ikke fungere som en slags utilgængelig og elitær form for flødeskum i et samfund, men være en del af en større frihedskamp. Det tror jeg på. Og det synes jeg også, at mine værker er. Det er jo tanken om, at der er nogen, der kan bruge det, jeg laver, til noget, der driver mig. Og for mig er umiddelbarhed og tilgængelighed ret afgørende. Også kunstscenen kan være et svært sted af færdes som ordblind, jeg ved, hvordan det er, når man ikke har adgang til rum og sprog, som andre tager for givet. Og jeg vil virkelig gerne lave kunst, der er for *alle*.«

Gudrun Hasle bremser sig selv i sin talestrøm. Og ler igen sin lyse, perlende latter.

»Jeg lyder som min mor! Men jeg har ikke – som flere fra hendes generation havde – en politisk, nationaløkonomisk eller kommunistisk utopi, jeg kan læne mig op ad,« siger hun.

»Jeg vil gerne skubbe på nogle ... lidt mindre, lidt mere

Gudrun Hasle syr på lagner. Hendes nye kropsværker handler om overgangsalderen.
Pressefoto: Jan Søndergaard, Galleri Tom Christoffersen

Portræt af Gudrun Hasle. Foto: Emil Nicolai Helms, Scanpix

konkrete former for forandringer. Jeg vil gerne lave lidt mere plads til sårbarheder og mindreværdskomplekser. Til kroppe, der lækker, og kvinder, der er skingre og kiksede – og udfordre vores latterlige forestillinger om, at vi skal være noget nær perfekte for at være bare nogenlunde i orden. For nogle er den slags provokerende, banalt, selvoptaget og kvindagtigt, men dem om det.«

– *Er dine værker nogensinde blevet omtalt som »kvindagtige«?*

»I 2013 i Dagbladet Information blev min første udstilling hos Galleri Tom Christoffersen anmeldt. Den var, lød det, et eksempel på en særlig form for 'dameblads-kunst'. Det sved, men det er længe siden nu. Og det er meget sjældent, at jeg i dag oplever, at jeg skal forsvare, at det er mit eget liv, der er mit kunstneriske afsæt.«

Det er det af flere årsager. Det er det nemmeste, forklarer Gudrun Hasle: Stoffet er tæt på, følelserne er velkendte, man løber ikke tør for ideer. Det er også det mest

ordentlige, mener hun. Man må gerne udlevere sig selv, man må ikke udlevere andre. Og så er det, tilføjer Gudrun Hasle, det mest kraftfulde.

Det erfarede hun for første gang i 2004 med værket »Gudruns livshistoire«. En frise på 15 meter, der – i broderede billeder med Hasles særlige tekster – fortalte, ja, Hasles hidtidige livshistorie.

»Jeg fik ideen fra Bayeux-tapetet, der er et 70 meter langt vægtæppe om krig i Europa fra år 1066. Jeg tænkte, at sådan et ville jeg også lave. Og at det skulle skildre min egen krig, mit eget liv.«

Det tog otte måneder at sy, og det kom bag på Gudrun Hasle, at værket resonerede så umiddelbart og kraftfuldt i folk.

»Jeg fandt ud af, at min ordblindhed var en gave til mit kunstneriske arbejde. For folk bruger længere tid på at dechifrere ordene, de er nødt til at gå tættere på og tage sig tid – og det er jo i sig selv en sejr. Som en slags ... disruption af det hverdagsliv og -sprog, vi tror, vi kender så

godt. Og som jeg med mine værker opfordrer folk til se på igen – med et lidt anderledes, lidt skævere blik,« siger Gudrun Hasle.

»Det er 'Based on a True Story'-effekten, jeg benytter mig af. Som når nogen fortæller dig en hemmelighed.«

Jeg nikker fraværende, mens jeg flittigt noterer Gudrun Hasles ord ned. Hønsene slås om et eller andet, og Hasle rømmer sig, kigger direkte på mig og siger, næsten hvisker, så:

»Jeg vil gerne fortælle dig en hemmelighed.«

Jeg lukker notesbogen og lægger blyanten fra mig. Lidt forvirret, men fuldstændig opmærksom.

»Se selv! Nu lytter du!«

Gudrun Hasle er aktuell med flere værker i udstillingerne *Feel Me – Mind x Body x Space* på Trapholt fra 26. september og *Nål og tråd – Håndarbejde i kunsten* på Kunstmuseet Brandts fra 5. oktober.

fra et hjem helt uden bøger uden dannelse, uden kultur, uden musik, og jeg anede ikke, at bøgerne, at litteraturen, musikken og tænkningen var der – det sted! – hvor jeg fra naturen hørte hjemme. Men det vidste jeg i det sekund, Børge åbnede munden og begyndte at tale. Det var som at vende hjem efter alenlange ørkenvandring og en dyb følelse af afmagt og fremmedgørelse i ungdomsårene. Jeg fik, fra det ene sekund til det næste, et sprog, der dækkende gengav min opfattelse af virkeligheden. Porten til åndens og tænkningens velsignelser og forbindelser blev slået op. På vid gab! Efter hans lektioner fløj jeg hjem på min cykel til Geislersgade på Amager og læste og læste og læste: Goethe, Mann, Broch, Hofmannsthal, Rilke, Storm, Keller, Raabe, Benn, Nietzsche, Schopenhauer.

BØRGE ÅBNEDE SIT HJEM for mig. Jeg husker stadig den dag, hvor jeg første gang besøgte ham i hans lejlighed på Boulevarden 120 kvadratmeter proppet til birstepunktet med bøger. I midten af 90erne

hjalp jeg ham med at flytte til herskabslejligheden på Carit Etlars Vej. Jeg satte alle hans bøger på plads, mens han sad i sofaen og røg Camel uden filter. I lange perioder kom jeg forbi hver eneste dag, og så sad vi i timevis i Wegner-sofaen og diskuterede litteratur og lyttede til musik: Mahlers og Bruckners symfonier, Beethovens og Sjostakovits' strygekvartetter, Brahms' symfonier og violinsonater. De sidste toner, fjerde sats, af Mahlers 9. symfoni: Disse toner fremmanede, var vi enige om, overgangen til døden, intetheden, stilheden.

Børge fortalte mig om de kvinder, der havde været i hans liv, ikke mindst om Helga, og om de mænd, han havde været forelsket i. En af de tilbagevendende, gædefulde fortællinger handlede om, at han i Kiel i 1976 havde mødt Fanden på et kollegieværelse. Eller rettere: Fanden havde en sen aften banket på Børges dør for at låne en gaffel. Ikke så underligt, at han i mange år på KUA udbød et kursus under titlen »Fandens ansigt«. Hans syn på livet var dystert, til tider sort. Af samme

grund var det for mig altid muntert og opbyggeligt at være i hans nærhed. Vi lo meget sammen af tilværelsens talløse latterligheder. Hvilken befrielse. For det meste var det nok bare at sidde til langt ud på natten og lytte til musik. Vi vidste intuitivt, hvad den anden tænkte.

Det var Børge, der udpegede Schopenhauers filosofi for mig som nøglen til indsigt i tilværelsens uheldsvangre grund. Det var ham, der sagde til mig, at jeg skulle kaste mig over Raabes forfatterskab, som jeg senere skrev disputats om, og det var ham, der resten af sit liv fulgte mig i tykt og tyndt, støttede mig i, at jeg – i modsætning til ham – skulle stifte familie, at jeg skulle sætte børn i den verden, som vi begge var enige om var en misforståelse, men som vi nærde en stor kærlighed til. »Lykkens pamfilius« kaldte han mig. Han engagerede sig med stor begejstring i mine børns ve og vel, kendte dem, frydede sig over dem og levede med i alle mine ægteskabelige glæder og genvordigheder. Når jeg faldt, samlede han mig op igen. Når jeg var stedt i angst og blev ædt op af selvtvivl

og bekymringer, indgød han mig mod. Ikke mindst da jeg i 2019 blev skilt fra mine børns mor. Nok var hans syn på tilværelsen sort, og hans håb for det stakkels lille menneskebarn spinkelt, men han havde alligevel en ukuelig tillid til livet og en aldrig vigende tro på, at min bestemmelse var at erobre verden. Humanistisk pessimist. Pessimistisk realist. *You name it*. Han legemliggjorde det, og når han var ovenpå, lyste han af kærlighed til livet og næsten.

Vi var i et spejlkabinnet. Konstant. Jeg levede mig alt for meget ind i hans skæbne, og når det gik ham dårligt, hvilket det i perioder gjorde, overtog jeg hans lidelser med dobbelt kraft. Til tider var det en uheldsvanger symbiose, der var ved at koste mig forligheden. Især da han i 2004 uden varsel blev bortvist fra Københavns Universitet på grund af tarvelige kalamiteter, ondsindetheder, misundelse og intriger. Her blev min retsfølelse krænket helt grundlæggende, og det tog flere år at komme over det. Denne åbenlyse skandale vil for mig altid være en udraderbar skamplet på min *alma mater*.

BØRGE OFREDE det levede liv for kunsten, for bøgerne, for musikken, og hans værker om Thomas Mann, Hermann Broch, Ludwig Tieck, Julian Green, Pontoppidan, Nietzsche og Conrad vil blive stående mange hundrede år frem i tiden. Han er en af de mest citerede Thomas Mann-forskere i verden. Hans bog om Pontoppidans *Lykke-Per* er en af de bedste bøger, jeg har læst i mit liv, hans analyser af Manns fortællinger *Døden i Venedig*, *Den lille hr. Friedemann*, *Tonio Kröger* og *Tristan* er ikoniske eksempler på litteraturvidenskab, når den er allerbedst, ja, så forbandet god, at den gør sin fortolkningsgenstand større, end den er i sig selv. Hans kongeniale disputats om Manns *Trolldomsbjerget* vil for altid stå frem som skoleeksemplet på genial tekstfortolkning. *Ars interpretandi*! Hans evne til minutiøst at følge en udlægning til dørs var enestående. Klarheden, stringensen, nøjagtigheden!

Han kendte udmærket sit eget værd, og når han var allermost manisk, og det var han i lange perioder, kunne han produ-

cere fem-ti sider ny tekst om dagen. Litteraturen, ånden, bøgerne var på en og samme tid et forsvindings- og transformationspunkt for ham, et sted, hvor han for en stund kunne blive »de andre«, sig selv og livet kvit.

Når han skrev, var han opslugt, talte ikke om andet end det, han arbejdede på, uafbrudt, døgnet rundt. Det bedste, han vidste, var at sidde med et glas single malt og en Camel uden filter og beundre et af sine færdige manuskripter.

»Det er,« udbød han triumferende, hver gang en ny bog eller artikel var færdig, »det bedste, jeg nogensinde har skrevet.« Han gav altid sine egne artikler og bøger karakteren 13, mens vi andre måtte nøjes med flotte 10- og 11-taller.

Da jeg i 2023 modtog den fornemste internationale forskningspris, en germanist kan modtage, Jacob- und Wilhelm-Grimm-Preis, var det i høj grad hans fortjeneste.

Børge har dannet skole. Vi, der var tæt på ham, vil savne ham resten af livet.

Tak for alt, kære ven!